

KOMMUNEKOMMISJONENS ANDRE DELUTREDNING

INNSPILL

Til: Kommunekommisjonen

Kopi: Kultur- og likestillingsdepartementet og KS

Dato: 17.06.2026

Norsk teater- og orkesterforening (NTO) er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for profesjonelle, offentlig støttede virksomheter innenfor musikk og scenekunst. NTO's [52 medlemmer](#) er blant de fremste produsentene og formidlerne av levende musikk og scenekunst, og foreningen representerer en omfattende infrastruktur av forskjelligartede virksomheter. Medlemmene består av programmerende og produserende teatre, scener, orkestre, musikkensembler og kor, samt andre virksomheter med annen særlig tilknytning til bransjen.

Nedenfor følger NTOs innspill til kommunekommisjonens andre delutredning.

Vårt innspill er en kommentar til deler av [KS' notat til kommunekommisjonen om statlig styring på kulturfeltet](#), som vi mener ikke kan stå uimotsagt, særlig tatt i betraktning at KS selv er representert i kommisjonen.

Vi viser også til og støtter innspillene fra Creo og Fagforbundet Teater og Scene.

OPPSUMMERING

I notatet fremmer KS dyptgripende forslag som setter hele finansieringssystemet, og dermed den nasjonale infrastrukturen for musikken og scenekunsten, i spill.

Det er bekymringsfullt at KS' hovedansvarlige synes å være at mest mulig midler, på et område med få lovpålagte oppgaver, bør overføres til kommunesektoren med færrest mulig krav. Dette standpunktet fremmes uten at vi kan se at KS tar hensyn til overordnede kulturpolitiske mål om å sikre et mest mulig likeverdig kulturtilbud av høy kvalitet som er tilgjengelig for et bredt og mangfoldig publikum i hele landet.

Samtidig er notatet preget av til dels vage og udokumenterte påstander, og upresise forslag og resonneringer som kan være vanskelige å følge. Det er også forvirrende at deler av innspillet synes å ligge på siden av kommisjonens mandat eller bryter med forutsetningene for andre delutredning slik de er beskrevet i [NOU 2026: 1](#), herunder at oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene ligger fast:

Utgangspunktet for kommisjonens vurderinger vil være at vi fortsatt skal ha dagens forvaltningsnivåer (kommuner, fylkeskommuner og stat), at oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene ligger fast, og at alle kommuner skal ha det samme ansvaret (generalistkommuneprinsippet).

(Jf. NOU 2026: 1, avsnitt 1.7 Rammer for andre delutredning)

Samlet gjør dette at innholdet i KS' innspill til tider fremstår som vanskelig tilgjengelig, noe som kan føre til at det heller forvirrer og tilslører enn bidrar til å opplyse det offentlige ordskiftet og kommisjonens vurderingsgrunnlag på kulturfeltet

Vi legger til grunn at kommisjonen ikke foreslår endringer på kulturområdet uten at det er innhentet nødvendig kunnskap gjennom dialog med bransjen selv, og uten at det er gjennomført grundige konsekvensutredninger.

Oppsummering av NTOs standpunkt:

- Det må sikres et solid finansieringssystem som sikrer forutsigbare rammer og kunstnerisk frihet for den nasjonale infrastrukturen av musikk- og scenekunstinstitusjoner, rettslig forankret i Grunnloven § 100 (6) og den nye kulturloven.
- Staten må fortsatt være en garantist for denne institusjonelle infrastrukturen, som utgjør fundamentet for produksjon og formidling over hele landet, gjennom enkeltstående tilskudd til musikk- og scenekunstinstitusjonene.
- Delt finansiering og faste fordelingsnøkler, der staten har hovedansvaret, må opprettholdes. Det er avgjørende for å sikre et likeverdig kulturtilbud i hele landet, samtidig som det ivaretar lokal forankring. Flere offentlige finansieringskilder danner også et viktig sikkerhetsnett i møte med skiftende politiske klima.
- Dialogen mellom forvaltningsnivåene må styrkes, og det bør fremmes kunnskap om hva lokalsamfunnene får igjen for de statlige investeringene i stedlige musikk- og scenekunstinstitusjoner. Samtidig må kommunene og fylkeskommunene sikres økonomiske rammer som gjør dem i stand til å ivareta sin del av ansvaret.
- Vurderinger av ordninger for kulturbygg og andre spørsmål knyttet til arenaer for kunst og kultur må gjøres helhetlig og grundig som en del av regjeringens varslede kulturarenastrategi.

ANSVARET FOR DEN NASJONALE INFRASTRUKTUREN

KS fremmer som sitt primærstandspunkt at «staten må finansiere regionale og lokale kulturtilbud over rammetilskuddet», uten at dette nyanseres eller utdypes nærmere.

Dersom KS med dette mener at også statens direkte investeringer i musikk- og scenekunstinstitusjonene skal avvikles, og midlene i stedet innlemmes i rammetilskuddet til kommunene/fylkeskommunene, innebærer det en radikal endring av dagens oppgavedeling mellom forvaltningsnivåene.

All den tid det er en forutsetning for kommisjonens andre delutredning at oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene ligger fast, forutsetter vi at dette dyptgripende forslaget fra KS ikke er til kommisjonens vurdering.

Vi vil likevel understreke at dagens finansieringssystem – som er tuftet på et *felles* ansvar mellom staten og lokale/regionale myndigheter – er et velfungerende system som har bidratt til å bygge opp og sikre en nasjonal infrastruktur av forskjelligartede og selvstendige musikk- og scenekunstinstitusjoner over hele landet.

Denne infrastrukturen sikrer lokal produksjon og stedlige kompetansemiljø med betydelige ringvirkninger, og bidrar til et mangfoldig kulturtilbud som er tilgjengelig for alle der de bor.

Samtidig har disse institusjonene betydning utover sitt regionale nedslagsfelt, og utgjør samlet fundamentet for produksjon og formidling av scenekunst i Norge. I et dynamisk samspill – og bredt samarbeid med frittstående kunstnere, kompanier og andre aktører – bidrar disse institusjonene *samlet* til utviklingen av musikken og scenekunsten og mangfoldet av kunstnerskap, talenter og musikk- og teaterfaglig kompetanse i Norge.

Så lenge det ikke er en konkret lovpålagt oppgave for kommunesektoren å finansiere de stedlige musikk- og scenekunstinstitusjonene, er direkte investeringer i disse institusjonene statens primære virkemiddel for å sikre en landsdekkende infrastruktur.

Dersom hele finansieringsansvaret derimot overføres til kommunesektoren, uten krav og reguleringer, er risikoen stor for at institusjonene taper kampen om begrensede kommunale/fylkeskommunale midler i konkurranse med lovpålagte oppgaver som helse og skole. Samtidig vil tilskuddene til varige arbeidsintensive institusjoner med et komplekst samfunnsmandat lett fremstå som uforholdsmessig store på relativt små kommunale kulturbudsjetter.

Med dagens system er derimot staten en garantist for infrastrukturen, samtidig som regionale tilskudd sikrer lokal forankring. I tillegg bidrar flere offentlige finansieringskilder til maktspredning og danner et sikkerhetsnett som gjør institusjonene mindre sårbare for skiftende politiske klima og økonomiske svingninger og prioriteringer.

INSTITUSJONENE SOM NAVNGITTE MOTTAKERE

Som et alternativ til sitt primærstandpunkt, oppfordrer KS kommisjonen til å vurdere «om tilskudd i statsbudsjettet kan innlemmes i større pottes» eller organiseres som «programfinansiering til bredere formål på kulturfeltet». En slik omlegging vil ifølge KS gi bedre samordning av tjenester og være i tråd med regjeringens tillitsreform.

KS presiserer ikke hvem de mener skal forvalte programmidlene og dermed samordne tjenester under større tillitt; om det f.eks. er Kulturdirektoratet eller kommunesektoren.

Begge deler er forvirrende gitt kommunekommisjonens mandat og foreløpige anbefalinger. Hvis programmidlene skal forvaltes av Kulturdirektoratet, kan vi vanskelig se hvordan en slik omlegging i seg selv påvirker den statlige styringen av kommunesektoren eller kan bidra til mer effektiv oppgaveløsning i kommuner og fylkeskommuner.

Hvis programmidlene i stedet skal forvaltes regionalt, betyr det flere øremerkede tilskudd til kommunesektoren. Det er i så fall i strid med kommisjonens allerede foreliggende forslag og signaler om å gå motsatt vei, når de i den første delutredningen forslår å avvikle en rekke øremerkede tilskudd til kommunesektoren og innlemme midlene i rammetilskuddet.

Det er også uklart om KS ønsker å avvikle ordningen i sin helhet eller kun redusere antallet navngitte mottakere.

Dersom KS' forslag innebærer å avvikle dagens ordning med enkeltstående tilskudd til musikk- og scenekunstinstitusjonene, settes hele finansieringssystemet og dermed hele den nasjonale infrastrukturen for produksjon og formidling av musikk og scenekunst i spill, med de ringvirkningene det får for hele kulturlivet.

KS fremstiller dagens ordning med navngitte mottakere som en vilkårlig og ugjennomsiktig praksis som undergraver demokratiske prosesser og handlingsrommet for kommunesektorens politiske prioriteringer.

Vi vil understreke at de enkeltstående tilskuddene til musikk- og scenekunstinstitusjonene verken er vilkårlige, udemokratiske eller et resultat av statlig overstyring av lokale prioriteringer.

Derimot beror de på bred politisk enighet om viktigheten av å sikre en nasjonal institusjonell infrastruktur, rettslig forankret i [Grunnloven § 100 \(6\)](#) som forplikter offentlige myndigheter til å sikre infrastrukturen for fri ytring, og forsterket på kunst- og kulturområdet med den nye [kulturloven](#).

Vi minner om at også staten med sine folkevalgte organer er en demokratisk institusjon, og at det altså ikke alene er lokale myndigheter som representerer demokratiet i Norge.

Det er også slik at dagens infrastruktur av musikk- og scenekunstinstitusjoner er bygget opp med direkte statlige investeringer i kunstneriske initiativ på steder hvor det er vist lokal kulturpolitisk vilje og engasjement. Staten har altså lagt til rette for og bygget opp under lokale initiativ, og ikke overstyrt lokale prioriteringer.

FASTE FORDELINGSNØKLER

KS er også kritisk til ordningen med faste fordelingsnøkler. Denne ordningen innebærer at de offentlige driftstilskuddene deles med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, med en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel av det ordinære offentlige driftstilskuddet.

Ordningen har vært en del av et stabilt finansieringssystem som har ligget fast siden begynnelsen av 1990-tallet. De fleste musikk- og scenekunstinstitusjonene med delt finansiering er i dag omfattet av denne ordningen som sikrer virksomhetene forutsigbare økonomiske rammer, og dermed bidrar til målet om et likeverdig kulturtilbud i hele landet. Samtidig sikrer den lokal forankring, og fungerer som et sterkt insitament for regionene til å investere i de stedlige musikk- og scenekunstinstitusjonene.

Fylkeskommunene/kommunene står fritt til både å styrke og redusere det årlige tilskuddet til institusjonene. Dersom de regionale partene ikke prioriterer å følge opp en økning i statstilskuddet eller reduserer tilskuddet, er konsekvensen at institusjonen og regionen går glipp av en forholdsvis større statlig investering.

Det er altså ikke riktig slik KS hevder at denne ordningen i seg selv er «en lite demokratisk ordning, som ikke hensyntar kommunesektorens egne prioriteringer». Tvert imot er kravet om lokal medfinansiering med på å sikre at staten investerer nettopp i de regionene der det er lokal vilje til å sikre og prioritere stedlige institusjoner.

Det er heller ikke riktig at institusjonene «ved en låst avtale kan risikere ingen støtte i stedet for redusert støtte». Dersom regionen ikke følger opp sin andel av det samlede offentlige tilskuddet, er det ingenting ved ordningen som tilsier at staten avviker hele sitt tilskudd til institusjonen.

Samtidig vil vi understreke at tilstrekkelig kommuneøkonomi og en dialogbasert praktisering er nødvendige forutsetninger for at ordningen med faste fordelingsnøkler skal fungere etter hensikten.

Det er også viktig at staten anerkjenner behovet for forutsigbarhet i de kommunale og fylkeskommunale budsjettprosessene. Vi er derfor glade for at Kulturdepartementet f.o.m 2025 presiserer at forutsetningen om regional medfinansiering er knyttet til det ordinære statstilskuddet slik det framgår i budsjettproposisjonen. Dersom statstilskuddet økes utover dette, enten som følge av Stortingets behandling eller ved tilleggsbevilgninger i løpet av året, er det ikke en forutsetning at regionen øker sin finansieringsandel tilsvarende i gjeldende budsjettår.

I tillegg bør det fremmes kunnskap om hva lokalsamfunnene får igjen for de statlige investeringene i stedlige musikk- og scenekunstinstitusjoner, også utover selve tilbudet til publikum og ringvirkningene for det øvrige lokale kulturlivet.

Dette kan være brede samfunnsmessige effekter som spiller over i vesentlige gevinster og dermed betydelig reduserte kostnader på andre politikkområder, så vel som andre mer direkte økonomiske ringvirkninger. I de aller fleste tilfellene vil slike analyser og beregninger utvilsomt ende i et positivt samfunnsregnskap for vertskommunen/fylkeskommunen, jf. f.eks. [Halden kommunes utredning av kulturelle, samfunnsmessige og økonomiske effekter av Det Norske Blåseensemble](#).

KULTURARENAER

KS synes også å være generelt kritisk til ordninger for kulturbygg, arenaer og utstyr som forvaltes statlig eller faglig.

Når det gjelder ordningen for nasjonale kulturbygg, er det uklart for oss hvordan denne søkbare ordningen med tilhørende retningslinjer og krav om regional medfinansiering, skaper «en noe vilkårlig politikk med liten grad av medbestemmelse i kommunesektoren». På generelt grunnlag er vi likevel enige med KS i at det er viktig å styrke dialogen mellom stat og kommunesektor.

Derimot vil vi advare mot KS' forslag om å avvikle Kulturrom og Kulturrådets ARENA-ordning, og overføre midlene til desentralisert ordning for kulturbygg. Dersom det er dette KS faktisk mener når de tar til orde for «å se ordningene Kulturrom og Arena inn i den desentraliserte ordningen for kulturbygg».

Vi vil understreke at for den profesjonelle musikken og scenekunsten er Kulturrom og ARENA-ordningen viktige supplerende ordninger der midlene fordeles til prosjekter over hele landet av faglig kompetente utvalg. Kulturrom er i tillegg en viktig kompetansebygger innenfor sceneteknikk og en pådriver for grønn omstilling.

I sin argumentasjon viser KS til Oslo Economics [evaluering](#) av den desentraliserte ordningen for kulturbygg. Vi vil presisere at det Oslo Economics anbefaler er en tydeliggjøring av den desentraliserte ordningens formål og avgrensninger mot øvrige finansieringskilder, særlig Kulturrom, ARENA og de regionale kulturfondene, for å sikre at de ulike tilskuddsordningene kan komplementere hverandre på en god måte.

Ellers synes det som om KS' motivasjon for å avvikle de to faglig forvaltede ordningene først og fremst handler om å få kanalisert mer midler til den desentraliserte ordningen for kulturbygg, mens det er vanskelig å få øye på hvordan disse to ordningene i seg selv bidrar til lite effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren.

Vi stiller oss også spørrende til den problematiseringen KS gjør av det de kaller for «ulike låste standarder knyttet til bygg» som de mener kan hindre lokal tilpasning, innovasjon og flerbruk.

Det er uklart for oss hvilke konkrete bindende standarder KS her viser til, som de mener innebærer statlige føringer som kan «undergrave det lokale handlingsrommet, og går utover det som er legitim statlig styring».

Vi vil uansett understreke verdien av de to [standardene](#) som finnes på musikkfeltet så vel som Riksteatrets [tekniske anbefalinger](#) for utforming av nye kulturhus og oppgradering av eksisterende spillesteder. Disse verktøyene beskriver tekniske forhold som er vesentlige for å sikre kvaliteten i produksjon og formidling av musikk og scenekunst.

Ellers viser vi til regjeringens varslede [strategi for kulturarenaer](#), og forutsetter at spørsmålene over hører hjemme der innenfor en helhetlig og grundig gjennomgang av relevante ordninger, regelverk mm.

LOKAL MEDFINANSIERING

Vi stiller oss også spørrende til KS' påstand om at statlige forutsetninger om lokal medfinansiering «utfordrer kommunesektorens mulighet for å gjøre reelle prioriteringer basert på lokale behov». KS

hevder videre at «[s]like initiativ [...] gjerne [er] basert på allianser med kulturfeltet, men uten dialog med kommunesektoren», og «[d]ette motarbeider [...] det lokale og regionale nivåets klima for å gjøre egne kulturpolitiske prioriteringer, og skaper inntrykk av at staten og enkelte kulturaktører allierer seg mot kommunene».

Tvert imot vil vi hevde at forventninger om lokal medfinansiering nettopp sikrer at statens investeringer er lokalt forankret, og i samsvar med lokale prioriteringer.

Dersom det KS etterlyser først og fremst er en styrket dialog mellom stat og kommuner/fylkeskommuner for å få delte finansieringsløsninger til å fungere etter hensikten – om det er til drift eller bygg – så er det imidlertid lett å slutte seg til.

KUNNSKAPSFREMMENDE DIALOG

Samtidig er det etter vårt syn opplagt at også kulturaktørene selv må være en part i denne dialogen, nettopp for å sikre at politiske satsinger og prioriteringer er basert på kunnskap om reelle behov.

Vi vil understreke at det i Norge er gode demokratiske tradisjoner for at kulturpolitikken utformes i gjensidig kunnskapsfremmende dialog mellom offentlige myndigheter og kulturlivet.

Det er derfor underlig at KS, delvis med henvisning til [forskning fra Oslo Met](#), på generelt grunnlag hevder at dialogen mellom staten og kulturlivets aktører derimot «gjør kulturpolitikken lobbybasert og lite gjennomsluktig», og at dette «kan undergrave handlingsrommet for kommunesektorens politiske prioriteringer» og «begrense innovasjon og utvikling på feltet».

KONSEKVENsutredninger

Dersom kommisjonen skal vurdere endringer i statlig styring eller andre tiltak på kulturområdet, oppfordrer vi til at det innhentes nødvendig førstehåndskunnskap og faglige perspektiver gjennom direkte dialog med bransjen selv.

Vi legger ellers til grunn at det ikke foreslås endringer verken i dagens finansieringssystem for kunst- og kulturinstitusjoner, ordninger for kulturbygg eller annet som berører kulturfeltet – uten at det først er gjennomført grundige konsekvensutredninger med kulturpolitiske mål for øye.

Vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Marta Hjelle
styreleder

Morten Gjeltén
direktør